

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 354/08-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť S., L., zastúpeného advokátom JUDr. M. H., Z., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici pod sp. zn. 41 Cob 20/2008 a Okresným súdom Lučenec pod sp. zn. 22 Cb 250/2006 a takto

rozhodol:

Sťažnosť S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. júla 2008 doručená sťažnosť S., L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 41 Cob 20/2008 a Okresným súdom Lučenec (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 22 Cb 250/2006. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 23. júla 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že v súdnom spore vedenom sťažovateľom ako žalobcom proti žalovanému S., a. s. (ďalej len „žalovaná“), o zaplatenie 4 397 437,77 Sk s prísl. z titulu vydania bezdôvodného obohatenia rozsudkom okresného súdu č. k. 22 Cb 250/2006-298 z 23. októbra 2007 bola žaloba sťažovateľa zamietnutá v celom rozsahu, a to z dôvodu premlčania uplatneného nároku. Na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom krajského súdu sp. zn. 41 Cob 20/2008 zo 16. apríla 2008 bol rozsudok okresného súdu potvrdený, a to takisto z dôvodu premlčania uplatneného nároku.

Podľa názoru sťažovateľa treba rozsudky považovať za porušenie označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru, lebo uplatnený nárok pri ústavne konformnom výklade príslušných právnych predpisov nebolo možné považovať za premlčaný, a to bez ohľadu na to, či sa otázka premlčania posúdi podľa Občianskeho zákonníka alebo podľa Obchodného zákonníka. V prípade posudzovania otázky premlčania podľa Občianskeho zákonníka bolo treba brať do úvahy, že žalovaná sa bezdôvodne obohatila úmyselne, lebo vedome účtovala za dodávku tepla a teplej vody sumy vypočítané v rozpore s príslušnými právnymi predpismi, s čím musela byť uzročená. V prípade bezdôvodného obohatenia získaného úmyselne prichádza do úvahy objektívna premlčacia doba desať rokov počítaná od vzniku bezdôvodného obohatenia, a to v zmysle § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ sa o bezdôvodnom obohatení žalovanej dozvedel až v roku 2006, lebo iba vtedy získal vedomosť o právoplatnom rozhodnutí príslušných správnych orgánov o správnej cene žalovanou dodávaného tepla a teplej vody, a preto mu až vtedy začala plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobu podal v roku 2006, teda dodržal tak desaťročnú objektívnu, ako aj dvojročnú subjektívnu premlčaciu dobu. Nárok považuje za včas uplatnený aj v prípade, keď sa premlčanie bude posudzovať podľa Obchodného zákonníka stanovujúceho premlčaciu dobu štvorročnú, keďže túto dobu treba počítať od roku 2006, keď sa dozvedel o tom, že žalovaná si účtovala dodávky tepla a teplej vody nesprávne.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny a dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 41 Cob 20/2008 a okresným súdom pod sp. zn. 22 Cb 250/2006 s tým, aby tak rozsudok

krajského súdu zo 16. apríla 2008, ako aj rozsudok okresného súdu z 23. októbra 2007 boli zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 41 Cob 20/2008 zo 16. apríla 2008 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 22 Cb 250/2006-298 z 23. októbra 2007. Podľa názoru krajského súdu medzi účastníkmi konania nebola sporná výška uplatneného nároku, ale otázka aplikácie ustanovení Obchodného zákonníka, resp. Občianskeho zákonníka v súvislosti s namietaným premlčaním uplatneného nároku. Obaja účastníci konania sú podnikatelia, právny vzťah medzi nimi vznikol v súvislosti so zmluvou týkajúcou sa predaja a kúpy tepla a teplej úžitkovej vody za rok 2000. Žalovaná vyúčtovala cenu tepla a teplej úžitkovej vody za rok 2000 v maximálnych cenách, a nie podľa skutočne vynaložených ekonomicky oprávnených nákladov a priemerného zisku. Keďže sťažovateľ žalovanej cenu podľa vyúčtovania zaplatil, žalovaná sa bezdôvodne obohatila na úkor sťažovateľa. Sporné je, či právo na vydanie bezdôvodného obohatenia sa premlčalo v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe, resp. v objektívnej trojročnej alebo desaťročnej premlčacej dobe podľa § 107 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka alebo štvorročnej premlčacej dobe podľa § 397 Obchodného zákonníka v súvislosti s § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka. Obchodný zákonník má komplexnú úpravu premlčania obsiahnutú v § 391 – § 408. Ustanovenie § 394 upravuje začiatok plynutia premlčacej doby na vydanie plnenia uskutočneného z neplatnej zmluvy, pričom dĺžku premlčacej doby stanovuje § 397 Obchodného zákonníka na štyri roky. Obchodný zákonník teda pre prípad vrátenia plnenia uskutočneného podľa neplatnej zmluvy stanovuje vlastnú úpravu, čo vylučuje použitie občianskoprávnej úpravy o premlčaní. V danom prípade však uplatnený nárok nemožno považovať za bezdôvodné obohatenie získané plnením z neplatnej zmluvy, pretože ide o plnenie získané bez právneho dôvodu. Preto premlčanie takéhoto nároku treba posúdiť podľa § 107 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľ sa dozvedel o tom, že sa žalovaná na jeho úkor bezdôvodne obohatila na základe právoplatného rozhodnutia Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) z 23. decembra 2002. Týmto rozhodnutím bolo právoplatne vyslovené, že sa žalovaná dopustila cenového deliktu a že je povinná bezdôvodné obohatenie vydať. Preto dvojročná subjektívna premlčacia doba začala plynúť 23. decembra 2002 a uplynula 23. decembra 2004. Sťažovateľ podal okresnému súdu

žalobu až 14. decembra 2006, teda po uplynutí dvojročnej subjektívnej premlčacej doby, čo znamená, že žalovanou uplatnená námietka premlčania je dôvodná. Pokiaľ ide o objektívnu premlčaciu lehotu, pre beh tejto je rozhodujúce, kedy k získaniu bezdôvodného obohatenia skutočne došlo. Okolnosť, že k bezdôvodnému obohateniu došlo úmyselne (v ktorom prípade je daná desaťročná objektívna premlčacia doba), treba preukázať. Sťažovateľ však na preukázanie úmyselného konania žalovanej nepredložil, resp. neoznačil žiaden relevantný dôkaz.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti

medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá sa týka konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 22 Cb 250/2006, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok. Preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam mal krajský súd v odvolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 41 Cob 20/2008. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

V danej veci museli všeobecné sudy posudzovať dve zásadné právne otázky, a to jednak, či sa má na posúdenie otázky premlčania aplikovať Občiansky zákonník alebo Obchodný zákonník, ako aj problematiku časového momentu začatia plynutia premlčacej doby.

Ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť, či záver krajského súdu, podľa ktorého premlčanie treba v danom prípade posudzovať podľa § 107 Občianskeho zákonníka, je správny. Zo skutočností zistených v konaní je totiž zrejmé, že nárok sťažovateľa bol premlčaný tak pri jeho posudzovaní podľa Občianskeho zákonníka, ako aj podľa Obchodného zákonníka.

Zásadne možno povedať, že z pohľadu sťažovateľa treba právny názor krajského súdu o aplikácii Občianskeho zákonníka považovať za priaznivejší, keďže Občiansky zákonník pozná desaťročnú objektívnu premlčaciu dobu v prípadoch vydania bezdôvodného obohatenia získaného úmyselne. Táto skutočnosť je závažná z dôvodu, že podľa skutkových zistení okresného súdu, ktoré účastníci konania nenamietali, sťažovateľ uhradil všetky faktúry žalovanej za dodávky tepla a teplej vody za rok 2000 najneskôr 21. mája 2001. Uvedeného dňa preto žalovaná získala bezdôvodné obohatenie, lebo sťažovateľ jej zaplatil o 4 397 437,77 Sk viac ako mal. Znamená to, že objektívna premlčacia doba začala plynúť 22. mája 2001. V prípade aplikácie desaťročnej objektívnej premlčacej doby by bola žaloba v roku 2006 podaná včas.

Krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním skutočnosti, že žalovaná sa bezdôvodne obohatila úmyselne. Ústavný súd, ktorý sám dokazovanie nevykonával, nevidí dôvod hodnotiť toto dokazovanie odlišne, pretože súhlasí s krajským súdom v tom, že existenciu úmyslu na strane žalovanej mal dokazovať sťažovateľ ako žalobca. Samotná skutočnosť, že žalovaná nesprávne a vo svoj prospech aplikovala cenový predpis, ešte bez ďalšieho nedokazuje, že šlo o úmyselné

konanie. Keďže úmyselné získanie bezdôvodného obohatenia sťažovateľ nepreukázal (a aplikácia desaťročnej objektívnej premlčacej doby preto do úvahy neprichádza), nie je už významný podľa všetkého nesprávny záver krajského súdu, podľa ktorého subjektívna dvojročná premlčacia doba mala plynúť sťažovateľovi od 23. decembra 2002, teda od rozhodnutia ministerstva o nesprávnom účtovaní ceny. Sťažovateľ nebol účastníkom správneho konania a rozhodnutie ministerstva mu nebolo (a ani nemalo byť) doručené. Preto relevantný môže byť iba časový moment, kedy sa sťažovateľ o rozhodnutí ministerstva skutočne dozvedel. K tomu došlo podľa tvrdenia sťažovateľa až v roku 2006.

Keďže žalovaná získala bezdôvodné obohatenie najneskôr 21. mája 2001, aj v prípade aplikácie Obchodného zákonníka, resp. jeho štvorročnej všeobecnej objektívnej premlčacej doby bola žaloba sťažovateľa podaná okresnému súdu v roku 2006 oneskorene.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2008